

Gyümölcsész kalauz

1

Gyümölcsös létrehozása

Ha kertet vásárolsz, először nézd meg, milyen fák vannak rajta, várd meg, hogy teremjenek, alakítsd tovább kedved szerint a kertet, megőrizve annak értékeit. Új kert kialakításánál vedd figyelembe az alkalmazkodó gyümölcsészet ismérveit.

2

Nincs még gyümölcsfád? Fajta választás

- A fa lehet öntermékeny, vagy önmeddő (utóbbihoz porzópár szükséges);
- a gyümölcs érése lehet korai, akár júniusi és lehet akár késő októberi;
- vannak friss fogyasztásra jó, vagy jól eltartható gyümölcsöt termő fajták;
- édesek, savanykásak;
- nyersen a legfinomabbak, vagy inkább gyümölcslének, pálinkának, aszálványnak a legjobbak;
- a fajta lehet nemesített, vagy a helyi viszonyokhoz alkalmazkodott fajtája.

A jó választáshoz járj nyitott szemmel, és tapasztalataiddal építsd az Írottka Natúrpark tájfajta gyümölcsfa adatbázisát, mi is segítünk, hogy megtaláld a helyi fajtákat.

3

Már nem termő öreg fák? – Ne vágd ki őket!

Először is várj egy kicsit, a régi gyümölcsfák gyakorta csak minden második évben teremnek. Talán a fád önmeddő, nézd meg, van-e a közelben porzó fa, ha nincs ültess mellé, vagy amíg a porzófa nem virágzik még, addig időlegesen hozhatsz másik fáról virágzó ágat, mely elhelyezhető a koronában. Ha a fa el volt hagyva, végezz óvatos ifjító metszést, akár 3 éven keresztül részletekben. Ha újra terem, kellemes meglepetés érhet, mind a gyümölcs minőségében, mind a mennyiségében.

▶ Öreg gyümölcsfák gyógyítása: ▶ Idős gyümölcsfa megfiatalítása:

4

Magról vetés

Legjobb, ha a magról kelt fákat a helyükön neveled, de át is ültetheted, vagy magad is vetheted őket helybe, vagy esetleg cserépbe, vagy iskolázva. Lehetőleg tájfajták magját vedd el, amelyek jól fejlődnek az adott talajviszonyok között. ▶ Így nevelj magból gyümölcsfát:

Ha a magot humuszkomposztban áztatod, biztosabb a kelés és a jó fejlődés. A magról vetett növények felnevelhetők magnemes fának, vagy alanyként használva beoltható nemes vesszővel.

5

Vadalany vásárlás

Amennyiben a kertben nincs gyökérsarj, vagy magonc, a beoltandó alanyt (vadkörte, vadalma, stb), vagy tájfajta oltványt faiskolában is vásárolhatsz. A Drimmer Faiskolába mentettünk az Írottka Natúrparkból származó fajtákat. ▶ Régi gyümölcsfajták: Érdekléssel, hogy sárgabarackot például érdemes a helyi talajviszonyok között jól fejlődő szilvafa alanyra oltani, amely jól fejlődik savanyú talajon is.

6

Oltóvessző szedés

Magról kelt alanyodat beolthatod olyan gyümölcsfajta oltóágával, amelynek kedved a gyümölcsét. Vedd fel a kapcsolatot a tulajdonossal és kérj tőle oltóvesszőt. Az ideális esetben 5-12mm vastag, 4-6 rügyes és 25-30cm hosszú oltóvesszőt az első fagyoktól egészen tavaszig szedheted, amíg a rügyes nyugalmi állapotban vannak. Az oltóvesszőn hosszukás levélrügyeseknek kell lenniük, a kerekesebb virágrügyes nem megfelelő. Begyűjtéskor éles, tiszta kést használj, utána az ágakat tartsd nedvesen és hideg helyen. Az Írottka Natúrpark adatbázisa is segíthet a megfelelő helyi fajták kiválasztásánál.

▶ Oltóvesszők szedése és tárolása tavaszi oltáshoz: ▶ Oltóvessző szedése:

7

Oltás

Ideális esetben a gyümölcsfa alany és az oltóvessző átmérője megegyezik. Legegyszerűbb az ékoltás, amikor az oltóvesszőre éket vágsz. Ha elkészültél az oltással, és úgy véled, hogy a két elem megfelelően illeszkedik egymáshoz, az oltás helyén oltószalaggal erősítheted őket egymáshoz. Fontos, hogy szorosan összeragaszd őket, ezzel is biztosítva az tökéletes illeszkedést. Vannak, akik egy vékony réteg oltóviasszal is befedik az oltás helyét.

▶ A leggyakoribb oltási módok bemutatása: ▶ Gyümölcsfák oltása:

8

Ültetés

A szabadgyökerű fát csak nyugalmi időszakban ültetheted. Az ültetőgödörnek 70 cm mély és legalább 60x60cm, vagy 120 cm átmérőjű lyukat áss. Figyeld rá, hogy ne kevered a termékeny felalajt a rosszabb minőségű altalajjal. Az ültetőgödör aljára 10 cm vastagon érett marhatrágyát tegyél, amit akár földdel is összekeverhetsz, figyeld, hogy a trágya a gyökerekkel ne érintkezzen. Rá finom földet tegyél, amibe a fát ülteted. Az oltott rész ne kerüljön a föld alá. Töltsd fel földdel, majd alaposan öntözd meg.

▶ Gyümölcsfa ültetése: ▶ Gyümölcsészet hagyományosan:

9

Öntözés

A csemeték begyökeresedéséhez és megerősödéséhez az első évben szükséges a rendszeres öntözés a száraz időszakokban. A vizet – akár öntözőtölcsér segítségével – mindig a fa gyökeréhez juttatjuk, hogy gyökerei lefele nőjenek, így majd később aszályos időkben is tudnak felvenni vizet és nem lesz szükséges a rendszeres öntözés. Tavasszal és nyáron gyakrabban, összeel kevesebbet öntözzünk.

10

Metszés

Az első években korona alakító metszéssel alakítsd a koronát. Később csak a legkevesebb szükséges metszést kell elvégezni: ritkító metszésnél azokat az ágakat vágjuk ki, amelyek beárnyékolják a korona belsejét. Gyógyító metszést lehet alkalmazni fagyönggyel, moníliaval fertőzött ágak esetén, azok kivágásával. Ifjító metszés öreg fák esetén alkalmazható, amikor a termőképesség már csökkent.

▶ Gyümölcsfák metszése: ▶ Idős gyümölcsfák ifjító metszése: ▶ Öreg körtefa metszése, körtefa megifjítása:

11

Ágsövény

A lemetezett ágakat, nyesevéket halmokba, sövénybe rakjuk, így élőhelyet nyújtunk hasznos segítő társainknak: sünöknek, siklóknak, madaraknak. 1-2 év után a régebbi halmokat akár taposással aprítva komposztba teheted, vagy talajtakarónak használhatod. Csak a veszélyes kórokozók fertőzött ágakat égetjük el (pl. tüzelhalás, monília, vértetű).

▶ Mélymulcs Újratöltve – Ember és környezetkímélő kertművelés:

12

Gyümölcsritkítás

Ha egyik évben nagyon sokat terem a fa, elveszti erejét és következő évben nem terem gyümölcsöt. Ez megelőzhető a termő évben történő esetleges gyümölcsritkítással.

13

Gyümölcs feldolgozás

A gyümölcs tárolható kamrában, veremben, pincében. Mélyhűthető egészben, reszelve, vagy préselés után gyümölcslé formájában. Utóbbi két formában akár hőkezeléssel is tartósítható és üvegekben eltartható. Aszálással téli egészséges tiszta, rágcsláni való készíthetsz, mely hűtés nélkül eltartható. Emellett lekvár, ecet, bor, pálinka készíthető a különféle gyümölcsökből.

▶ Gyümölcsész konyha: ▶ Gyümölcsfeldolgozás kicsiben: ▶ Gyümölcsfeldolgozás hagyományosan:

gyumolcsesz.naturpark.hu